

Η ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ (του Πωλ Κρούγκμαν)

Συχνά παραπονιέμαι – δικαίως – για την κατάσταση του διαλόγου περί της οικονομίας στις ΗΠΑ.

Τουλάχιστον όμως στην Αμερική εκείνοι που πιστεύουν στις επώδυνες οικονομικές λύσεις και ισχυρίζονται ότι η αύξηση των επιτοκίων και οι περικοπές των κυβερνητικών δαπανών εν όψει μαζικών φαινομένων ανεργίας θα κάνουν με κάποιον τρόπο τα πράγματα καλύτερα αντί για χειρότερα, βρίσκουν κάποια αντίσταση από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα και την κυβέρνηση Ομπάμα.

Στην Ευρώπη, αντιθέτως, αυτοί οι άνθρωποι βρίσκονται στην εξουσία για περισσότερο από έναν χρόνο και επιμένουν ότι τα υγιώς κερδισμένα χρήματα και οι ισορροπημένοι προϋπολογισμοί είναι η απάντηση σε κάθε πρόβλημα. Αυτή η επιμονή τονιζόταν και από οικονομικές φαντασιώσεις, κυρίως στην πίστη ότι οι περικοπές των δαπανών στην πραγματικότητα θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, επειδή η δημοσιονομική αυστηρότητα θα βελτιώσει την εμπιστοσύνη στον ιδιωτικό τομέα.

Δυστυχώς όμως η «καλή νεράιδα της εμπιστοσύνης» αρνείται να εμφανιστεί και η διαφωνία για τον χειρισμό της άβολης πραγματικότητας απειλεί να μετατρέψει την Ευρώπη σε πεδίο μιας νέας χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Μετά τη δημιουργία του ευρώ το 1999, τα ευρωπαϊκά κράτη που παλαιότερα θεωρούνταν ότι ριψοκινδύνευαν και βρίσκονταν

αντιμέτωπα με περιορισμούς στα ποσά που μπορούσαν να δανειστούν άρχισαν να σημειώνουν μεγάλες εισροές κεφαλαίου. Εξάλλου, οι επενδυτές σκέφτονταν ότι η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία και η Ισπανία ήταν μέλη της ΕΟΚ, συνεπώς τι μπορούσε να στραβώσει;

Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι επώδυνα εμφανής. Η ελληνική κυβέρνηση, που βρέθηκε να δανείζεται με επιτόκια ελάχιστα πιο υψηλά από εκείνα της Γερμανίας, δημιούργησε υπερβολικό χρέος. Δεν συνέβη το ίδιο με τις κυβερνήσεις της Ιρλανδίας και της Ισπανίας (η Πορτογαλία βρίσκεται κάπου στο μέσον), αλλά με τις τράπεζές τους, και όταν έσκασε η «φούσκα» οι φορολογούμενοι βρέθηκαν υπόλογοι για τα τραπεζικά χρέη.

Οι ευρωπαίοι ηγέτες προσέφεραν δάνεια έκτακτης ανάγκης στα κράτη που τα χρειάζονταν, όμως με αντάλλαγμα υποσχέσεις για την επιβολή άγριων προγραμμάτων λιτότητας, τα οποία συνίσταντο κυρίως σε περικοπές δαπανών.

Κανείς δεν πίστεψε περισσότερο στο δόγμα της διευρυμένης λιτότητας από τον Ζαν-Κλοντ Τρισέ, τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Υπό την ηγεσία του η ΕΚΤ άρχισε να κηρύττει τη λιτότητα ως το παγκόσμιο οικονομικό ελιξίριο που θα έπρεπε να εφαρμοστεί αμέσως παντού.

Όμως η «καλή νεράιδα της εμπιστοσύνης» και πάλι δεν ήρθε. Χάρη σε αυτά τα προγράμματα λιτότητας τα χρεωμένα ευρωπαϊκά κράτη αντιμετωπίζουν τώρα μεγαλύτερη οικονομική κατάπτωση και απολαμβάνουν λιγότερη εμπιστοσύνη. Πλέον είναι ξεκάθαρο ότι Ελλάδα, Πορτογαλία και Ιρλανδία δεν μπορούν να αποπληρώσουν πλήρως στα χρέη τους, παρ' όλο που η Ισπανία ίσως να τα καταφέρει.

Συνεπώς, ρεαλιστικά μιλώντας, η Ευρώπη πρέπει να ετοιμαστεί για κάποιου είδους μείωση του χρέους, συμπεριλαμβανομένου ενός συνδυασμού οικονομικής βοήθειας από τις ισχυρότερες οικονομίες και «κούρεμα» των ιδιωτών πιστωτών. Ο ρεαλισμός όμως μοιάζει να βρίσκεται σε έλλειψη.

Από τη μία πλευρά η Γερμανία τηρεί σκληρή στάση απέναντι σε οτιδήποτε μοιάζει με βοήθεια προς τους δοκιμαζόμενους εταίρους της, παρ' όλο που σημαντικό κίνητρο για το τρέχον πρόγραμμα διάσωσης ήταν η θωράκιση των γερμανικών τραπεζών από τις απώλειες.

Από την άλλη, η ΕΚΤ λειτουργεί σαν να είναι αποφασισμένη να προκαλέσει χρηματοπιστωτική κρίση. Άρχισε να αυξάνει τα επιτόκια παρά την τραγική κατάσταση των ευρωπαϊκών οικονομιών. Και οι αξιωματούχοι της προειδοποιούν ότι αντιτίθενται σε οποιαδήποτε μορφή ανακούφισης από το χρέος. Την περασμένη εβδομάδα ένα μέλος της εκτελεστικής επιτροπής της δήλωσε ότι ακόμη και μια ήπια αναδιάρθρωση των ελληνικών ομολόγων θα είχε αποτέλεσμα να σταματήσει η ΕΚΤ να δέχεται αυτά τα ομόλογα ως εγγύηση για τα δάνεια των ελληνικών τραπεζών. Αυτό ισοδυναμεί με δήλωση ότι αν η Ελλάδα ζητήσει ανακούφιση από το χρέος της, η ΕΚΤ θα οδηγήσει σε κατάρρευση το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το οποίο εξαρτάται από αυτά τα δάνεια.

Αν οι ελληνικές τράπεζες καταρρεύσουν, αυτό μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει την Ελλάδα εκτός ευρωζώνης – και είναι πολύ εύκολο να προβλέψει κανείς τα χρηματοπιστωτικά ντόμινο που θα ακολουθήσουν σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οπότε τι σκεφτόταν η ΕΚΤ;

Εκτιμώ ότι απλώς δεν προτίθεται να αντιμετωπίσει τη συντριβή των φαντασιώσεών της. Και αν αυτό μοιάζει απίστευτα ανόητο, ποιος είπε ότι η σοφία κυβερνά τον κόσμο;

Πωλ Κρούγκμαν

(Πηγή: Το Βήμα / The New York Times)

Φωτό: wikimedia